

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a Fellebbviteli Főügyészség által képviselt felperesnek, a dr. Halász Judit ügyvéd által képviselt alperes ellen, általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2010. január 25. napján meghozott, 15.G.41.609/2008/14. számú ítélete ellen, a felperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és megállapítja, hogy az alperes fogyasztói szerződések részévé váló Üzletszabályzata 2008. február 1. napjától hatályos IX. 1. pontjának „Az Ügyfél a megbízás megadásával egyidejűleg kijelenti, hogy a ... www....hu <<http://www....hu>> honlapján közzétett tájékoztatást elolvasta, az abban foglaltakat megértette és tudomásul vette és így a Bszt. alapján szükséges valamennyi tájékoztatást a ... részéről megkapta.” szövegrésze, és a fogyasztói szerződések részévé váló Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 1. pontja, valamint 8. 4. pontjának „Az Ügyfél tudomásul veszi, hogy a ... az Üzletszabályzatban foglalt rendelkezések változásáról az Ügyfelet külön nem köteles értesíteni.” szövegrésze az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelen.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül internetes honlapján, továbbá 30 nap alatt egy országos napilapban saját költségén tegye közzé az alábbi közleményt:

„Közlemény

A Fővárosi Ítéltábla a 2010. december 15. napján kihirdetett 6.Pf.20.333/2010/8. számú jogerős ítéletével megállapította, hogy a ... Zrt. fogyasztói szerződések részévé váló 2008. február 1. napjától hatályos Üzletszabályzata IX. 1. pontjának

„Az Ügyfél a megbízás megadásával egyidejűleg kijelenti, hogy a ... www....hu <<http://www....hu>> honlapján közzétett tájékoztatást elolvasta, az abban foglaltakat megértette és tudomásul vette és így a Bszt. alapján szükséges valamennyi tájékoztatást a ...részéről megkapta.” szövegrésze a ... Zrt-vel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelen.

A jogerős ítélet a fogyasztói szerződések részévé váló Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés „A jelen Szerződés aláírásával az Ügyfél elismeri, hogy a Bszt. 41-43. §-ban foglalt tájékoztatást a jelen Szerződés aláírását megelőzően a ... képviselőjétől megkapta.” szövegű 8.1. pontja fentiek szerinti érvénytelenségét is megállapította.

A kikötések azért érvénytelenek, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan, indokolatlanul a fogyasztók hátrányára állapítják meg azáltal, hogy e nyilatkozatokat azok rendeltetésével össze nem egyeztethető módon, az általános szerződési feltételek egyéb tartalmú, a felek jogviszonyát szabályzó pontjai közé ágyazza.

A jogerős ítélet megállapította továbbá a fogyasztói szerződések részévé váló Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 4. pontja „Az Ügyfél tudomásul veszi, hogy a ... az Üzletszabályzatban foglalt rendelkezések változásáról az Ügyfelet külön nem köteles értesíteni.” szövegrészenek fentiek szerinti érvénytelenségét.

A kikötés azért érvénytelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és a tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan, indokolatlanul a fogyasztók hátrányára állapítja meg azáltal, hogy a befektetési szolgáltató az Üzletszabályzat módosításáról közvetlenül nem értesíti ügyfeleit.”

A Magyar Államot az első fokú perköltség megfizetése alól mentesíti, míg az általa viselendő kereseti illeték összegét 10.500 (tízezer-ötszáz) forintra leszállítja, s kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak, külön felhívásra 10.500 (tízezer-ötszáz) forint kereseti illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kimondja, hogy a felek az első és másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Kötelezi az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak, külön felhívásra 12.000 (tizenkettőezer) forint fellebbezési illetéket, míg a további 12.000 (tizenkettőezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított keresetében a befektetési szolgáltatási tevékenységet folytató alperes üzletszabályzatának, több blankettaszerződésének, továbbá kondíciós listájának egyes általános szerződési feltételnek minősülő kikötései érvénytelenségének megállapítását, az alperesnek ezek alkalmazásától történő eltiltását, valamint az érvénytelenség megállapítását és annak okait tartalmazó közlemény közzétételére kötelezését kérte. Az alperes üzletszabályzata IX. 1. pontjának az alperes honlapján közzétett tájékoztatás elolvasására és tudomásulvételére, valamint a Bszt. szerinti tájékoztatási kötelezettség maradéktalan teljesítésének elismerésére vonatkozó kikötését a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján azért tekintette tisztességtelennek, mert a bizonyítási terhet a fogyasztók hátrányára változtatja meg. Az üzletszabályzat előbb IX. 5., majd IX. 4. számozású, a telefon- vagy faxkapcsolat során előforduló tévedés, félreértés vagy hiba folytán keletkező kárért való felelősséget szabályozó kikötést az említett kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján azért minősítette tisztességtelennek, mert mentesíti az alperest a szerződésszegés következményei alól. E feltétel alapján az alperes egyoldalú értelmezésétől függ, hogy a kár kinek a hibájából ered. A természetes személyek, illetve a jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek részére rendszeresített ügyfélszámla szerződések 6. pontjainak továbbá az opciós ügyletekre irányuló megbízási keretszerződés V. a) pontjának, az értékpapírkölcsön keretszerződés 31. pontjának, az értékpapírkölcsön-szerződés 22. pontjának, a valós idejű tőzsdei információk szolgáltatására irányuló szerződés általános szerződési feltételei 11. 2. pontjának és a befektetési szolgáltatás nyújtására irányuló keretszerződés VIII. 7. pontjának a választottbírói alávétéssel kapcsolatos kikötéseit a Ptk. 205/B. § (2) bekezdése alapján azért kifogásolta, mert a fogyasztónak nincs módjában külön elfogadni ezeket a szokásostól eltérő kikötéseket. Emellett a figyelemfelhívó tájékoztatást sem adja meg az alperes. A kondíciós lista késedelmi kamat mértékére vonatkozó II. 19. pontja a felperes álláspontja szerint a kormányrendelet 2. § j) pontja alapján azért tisztességtelen, mert a Ptk. 301. § szerinti kamatmértéket jelentősen meghaladja, ami által nem szerződésszerű teljesítése esetére a fogyasztót túlzott mértékű pénzügyi terheléssel sújtja. A befektetési szolgáltatás nyújtására vonatkozó keretszerződésnek a Bszt. 41-43. §-ában előírt tájékoztatással kapcsolatos VIII. 1. pontja, az ügyfélszabályzat rendelkezéseinek elolvasása, megértése és elfogadása elismerésére vonatkozó VIII. 2. pontja, az üzletszabályzathoz való hozzáférésre vonatkozó tájékoztatást tartalmazó VIII. 3. pontja tisztességtelenségét a kormányrendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjára alapozta. Álláspontja szerint ugyanis ezek az általános szerződési feltételek nem alkalmasak annak bizonyítására, miszerint a kérdéses tájékoztatásokat az alperes megadta. E feltételek mellett a fogyasztónak kell a tájékoztatás hiányát bizonyítania, ezáltal e rendelkezések a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatják meg. Ez utóbbi keretszerződésnek az Üzletszabályzat változásáról történő külön tájékoztatási

kötelezettség elengedésére vonatkozó VIII. 4. pontját a 2007. évi CXXXVIII. törvény (Bsz.) 41. § (1) bekezdés c), d) és g) pontjai, valamint a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján minősítette tisztességtelennek. Álláspontja szerint a fogyasztótól nem várható el, hogy az alperes honlapján naponta tájékozódjék az általános szerződési feltételek módosításáról.

Az alperes ellenkérelmében azért kérte a kereset elutasítását, mert állította, hogy az egyes szerződésekben egyedi megállapodás alapján lehetőség van a késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezésektől való eltérésre, míg a választottbíróági alávetés az egyedileg megkötött ügyfélszámla szerződéseken is szerepel. Emellett vitatta a kikötések tisztességtelenségét.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, a Magyar Államot perköltség megfizetésére kötelezte és rendelkezett a le nem rótt kereseti illeték viseléséről is. Sem az üzletszabályzat IX. 1. pontja, sem a befektetési szolgáltatás nyújtására vonatkozó keretszerződés VIII. 1., VIII. 2. és VIII. 3. pontjai tekintetében nem találta megállapíthatónak a bizonyítási teher fogyasztó hátrányára történő megváltoztatását. Ezért e tekintetben a keresetet a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján elutasította. A kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontját nem találta alkalmazhatónak az üzletszabályzat korábban IX. 5., jelenleg IX. 4. számú kikötése tekintetében, mivel ez az esetleg bekövetkező kárért való felelősségről és nem a teljesítés szerződésszerűségéről rendelkezik. A kormányrendelet 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján pedig azért nem minősítette tisztességtelennek a kikötést, mert az nem tartalmaz kifejezett felhatalmazást valamely feltétel egyoldalú értelmezésére. A választottbíróági kikötéseket az 1994. évi LXXI. törvény (Vbt.) 5. §-ára figyelemmel csupán választottbíróági szerződés megkötésére irányuló szándéknak minősítette, mivel ezek csupán utalnak egy másik szerződésben szabályozott választott bíróági kikötésre. A választott bíróági szerződés csupán akkor jön létre, ha erre a szokásos szerződési gyakorlattól eltérő feltételre vonatkozó kifejezett tájékoztatást követően az alperessel szerződő fél azt elfogadja. Mindezek alapján e kikötéseket sem minősítette tisztességtelennek. A késedelmi kamat mértékére vonatkozó kikötés tekintetében úgy foglalt állást, hogy mivel a késedelmi kamat az idegen pénz használatáért járó ellenszolgáltatás, az erre vonatkozó kikötésre a 93/13. EKG irányelv 5 cikkére is figyelemmel, a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján a tisztességtelenségre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók. A befektetési szolgáltatás nyújtására vonatkozó keretszerződés VIII. 4. pontja az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azért nem tisztességtelen, mert az megfelel a Bsz. 41. § (2) bekezdésének, mivel külön rendelkezik a változások honlapon történő közzétételéről. Rámutatott, hogy a tájékoztatásnak ez a módja gyorsabb, mint az ügyfél közvetlen értesítése.

Az ítélet megváltoztatása, keresete teljesítése iránt a felperes terjesztett elő fellebbezést. Az első fokú ítéletet megalapozatlanság miatt támadta. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a választottbíróági alávetést csupán választottbíróági szerződés megkötésére irányuló szándéknak minősítette. A késedelmi kamatot szabályozó feltétel tisztességtelenségének elutasítását azért kifogásolta, mert az

Irányelv 4. cikk második bekezdése értelmében a tisztességtelen jelleg megítélése csupán a szerződés elsődleges tárgyára, valamint az azért nyújtott ellenszolgáltatás megfelelésére vonatkozó rendelkezések tekintetében kizárt. Emiatt a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján nem mellőzhető a tisztességtelenség vizsgálata. Ezért figyelembe kellett volna venni a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § j) pont szerinti tisztességtelenséget. A telefon- vagy telefaxkapcsolat során előforduló tévedés vagy hiba folytán felmerülő kárral kapcsolatos kikötés tekintetében arra hivatkozott, hogy az ilyen, kárt okozó hiba felmerülése egyben az alperes szerződésszegését is jelenti. Érvelése szerint e kikötés a fogyasztó terhére értékeli a felek körén kívül eső okra, például a szolgáltató hibájára visszavezethető kár bekövetkezését. Mindezek miatt a kifogásolt kikötés az alperest egyoldalúan jogosítja fel annak megítélésére, hogy a teljesítés szerződésszerű-e. Ezért a kormányrendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján tisztességtelen. Álláspontja szerint a tájékoztatás megtörténtének igazolására vonatkozó rendelkezéseknek az általános szerződési feltétel szövegébe foglalása a nyilatkozat rendeltetésével összeegyeztethetetlen, ami megalapozza ezek tisztességtelenségét. Az internetes honlapon történő tájékoztatással kapcsolatos feltétel tekintetében arra hivatkozott, hogy bár ez kétség kívül gyors módja a közzétételnek, azonban ez az ügyféllel szembeni tájékoztatási kötelezettség teljesítésére nem alkalmas. A közvetlen tájékoztatás hiánya arra kényszeríti a fogyasztót, hogy időről-időre ellenőrizze, nem változtak-e a szerződéskötése óta a honlapon közzétett általános szerződési feltételek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az első fokú ítélet helybenhagyására irányult.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés részben alapos.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezéssel támadott első fokú ítélet egyes rendelkezéseinek konkrét vizsgálatát megelőzően szükségesnek ítéli a következő általános megállapításokat:

A keresettel érintett időszakban hatályos Ptk. 209/B. § (1) bekezdése értelmében a kikötés tisztességtelenségének jogkövetkezménye a semmisség. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának a semmisségi ok hivatalból történő észlelése kapcsán követendő eljárással kapcsolatban kialakított, 1/2005. számú kollégiumi véleménye nyomán kialakult bírói gyakorlat szerint a bíróság a kereseti, illetve jogorvoslati kérelem és ellenkérelem korlátai között, a felek külön hivatkozása nélkül, hivatalból is figyelembe veheti az olyan semmisségi okot, amelynek fennállása a rendelkezésre álló peradatok alapján megállapítható. Ez a fogyasztói szerződések részévé váló általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítására indult közérdekű perben speciálisan akként érvényesül, hogy a bíróság a keresettel kifogásolt kikötés érvénytelenségét olyan okból is megállapíthatja, amelyre a felperes nem hivatkozott, azonban a rendelkezésre álló peradatok alapján megállapítható a kikötés tisztességtelensége. Ilyen esetben nincs akadálya a tisztességtelenség hivatalból történő figyelembevételének.

Az alperes Üzletszabályzata IX. 1. pontjának kikötése lényegében az alperessel szerződő félnek a honlapon közzétett tájékoztatás megismerésére, továbbá jogszabály alapján kötelező tájékoztatás teljes körű megadására vonatkozó elismerő nyilatkozata. Ehhez hasonlóan a Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 1. pontja a Bszt. 41-43. §-ai által előírt tájékoztatás megadását, 8. 2. pontja az Üzletszabályzat megismerését, míg a 8. 3. pont annak elhelyezését érintő tájékoztatás megtörténtét elismerő nyilatkozatot tartalmaz. Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy e feltételek nem változtatják meg a bizonyítási terhet a fogyasztók hátrányára. A sérelmezett kikötések éppen a tájékoztatás megtörténtének alperest terhelő bizonyítását célozzák, s nem változtatják meg a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára. Önmagukban ugyanis nem alkalmasak a bennük foglalt nyilatkozat megtételének bizonyítására. Az elsőfokú bíróság ezért jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy e feltételek a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján nem minősülnek tisztességtelennek

Az Üzletszabályzat IX. 1. és a keretszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 1. pontjának a tisztességtelensége azonban egyéb okból megállapítható.

Ezeket a nyilatkozatokat a szerződő fél külön nem írja alá, azok szövege az Üzletszabályzatnak, illetve a keretszerződéshez kapcsolódó számlaszerződésnek egyéb tartalmú, a felek jogviszonyát szabályzó pontjai közé van ágyazva. Ez az elhelyezés összeegyeztethetetlen a nyilatkozatok tartalmával és funkciójával. Ez önmagában sérti a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, mivel a fogyasztó minden egyes szerződés kapcsán egyedileg megteendő elismerő nyilatkozata mintegy megbújik az alperes által, több szerződés megkötése céljából, előre meghatározott generális ügyleti feltételek között. Ezáltal a fogyasztónak nincs arra lehetősége, hogy a neki tulajdonított azon nyilatkozatot, miszerint a honlapon található tájékoztatást elolvasta, megértette, illetve az alperes eleget tett a Bszt. által előírt tájékoztatási kötelezettségének, annak valóságtartalma ismeretében aláírja vagy az aláírást megtagadja. A kérdéses kikötések elhelyezése, megjelenése összeegyeztethetetlen a bennük foglalt jognyilatkozatok rendeltetésével.

Ennek következtében az Üzletszabályzat IX. 1. pontja, valamint a keretszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 1. pontja a jóhiszeműség és tisztesség követelményét megsértve bontja meg a feleknek a szerződésből eredő jogai és kötelezettségei között fennálló egyensúlyt. Ezáltal ezek a kikötések a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek. Ezért a Fővárosi Ítéltábla - a fent kifejtettek alapján a felperes által fel nem hívott, azonban a peradatok alapján hivatalból észlelt körülmény miatt - a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése alapján megállapította az alperessel szerződő valamennyi szerződő félre kiható érvénytelenségüket.

Arra figyelemmel, hogy a felperes keresetindítási jogosítványa a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése alapján kizárólag a fogyasztói szerződések részévé váló kikötések körében áll fenn, az ítéltábla azt is kimondta, hogy ez az érvénytelenség csak a fogyasztói szerződések részévé váló kikötéseket érinti.

A Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 2. pontjában foglalt, az Üzletszabályzat elolvasására és megértésére vonatkozó általános szerződési feltétel megegyezik a keretszerződésen, közvetlenül az ügyfél aláírására rendszeresített rovat fölött található nyilatkozat vonatkozó részével. Ez utóbbi nyilatkozat olyan módon került elhelyezésre, hogy megteremti az Üzletszabályzat IX. 1. pontja és a keretszerződés 8. 1. pontja esetében hiányzó összhangot a jognyilatkozat rendeltetése és elhelyezkedése között. Ez az utóbbi nyilatkozat a keretszerződés 8. 2. pontjának az előbbi két kikötésnél kifejtett tisztességtelenségét kizárja.

Az említett keretszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 3. pontja nem csupán utal valamely tájékoztatás megadására, hanem maga tartalmazza az adott tájékoztatást. Így az tartalmából következően sem lehet tisztességtelen. Ezért nem sértett jogszabályt az elsőfokú bíróság azzal, hogy ez utóbbi két kikötés körében elutasította a keresetet.

Az ítéltábla maradéktalanul egyetértett az elsőfokú bíróságnak az Üzletszabályzat telekommunikációs kapcsolattal összefüggésben keletkező károkról rendelkező, korábban IX. 5., majd IX. 4. számmal jelölt kikötése kapcsán elfoglalt jogi álláspontjával és annak ítéletben kifejtett indokaival is. Ezért ez utóbbiak megismétlése helyett csupán utal azokra a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján.

A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli azonban, hogy e kikötés nem változtat a kárigény érvényesítése esetén a Ptk. 318. § (1) bekezdésére figyelemmel irányadó 339. § (1) bekezdésének, valamint a Pp. 164. § (1) bekezdésének egybevetéséből következő bizonyítási terhen. Az említett jogszabályok alapján a felperest terheli egyébként is az alperes jogellenes magatartásának, valamint annak bizonyítása, hogy kára e magatartással vagy mulasztással okozati összefüggésben áll. Ugyanakkor az alperest terheli e kikötés ellenére annak bizonyítása, hogy a telekommunikációs kapcsolattal összefüggő hiba vagy tévedés annak ellenére lépett fel, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A természetes személyekkel, illetve a jogi személyekkel és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel kötött ügyfélszámla szerződés egyaránt 6. pontjának, az opciós ügyletekre vonatkozó megbízási keretszerződés 5. a) pontjának, az Értékpapírkölcsön keretszerződés 31. pontjának, az Értékpapírkölcsön szerződés 22. pontjának, a valósídejű tőzsdei információk szolgáltatására vonatkozó általános szerződési feltételek 11. 2. pontjának és a befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására irányuló keretszerződés 8. 7. pontjának választottbíróági kikötése tekintetében az ítéltábla csupán az elsőfokú bíróság elutasító döntésével értett egyet, annak indokaival azonban nem.

A Ptk. 205/B. § (2) bekezdése értelmében a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen vagy valamely korábban a felek között alkalmazott kikötéstől eltérő feltétel csak akkor válik a szerződés

részévé, ha azt a másik fél - a külön figyelemfelhívó tájékoztatást követően - kifejezetten elfogadta.

A választottbíróági alávetés lényegesen eltér a szerződésre vonatkozó, a jogvita rendezése körében elsősorban irányadó Ptk. 7. § (1) bekezdés szabályától. Ezért az idézett rendelkezés alapján e kikötés csak külön figyelemfelhívó tájékoztatás és annak elfogadása révén válhat a szerződés részévé. Az alperes felsorolt általános szerződési feltételei, illetve rendelkezésre álló szerződési nyomtatványai ilyen külön figyelemfelhívó tájékoztatást nem tartalmaznak. Emellett az utóbbiakon arra sincs utalás, hogy az alperessel szerződő felek ilyen tájékoztatás ismeretében kifejezetten elfogadnák a szerződésre irányadó szabályoktól lényegesen eltérő kikötést. Ezáltal ez az általános szerződési feltétel a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésére figyelemmel nem válhat az alperes és a fogyasztók közötti szerződések részévé.

A felperest a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése alapján kizárólag az általános szerződési feltételként fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása iránt illeti meg a közérdekű kereset megindításának lehetősége. Mivel a választottbíróági alávetésre vonatkozó kikötés a kifejtettek szerint nem válhat fogyasztói szerződés részévé, a felperes keresetindítási jogosultsággal nem rendelkezik.

Emellett a jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek nyilvánvalóan nem gazdasági tevékenységi körükön kívül kötnek ügyfélszámla szerződést a befektetési szolgáltatásokat nyújtó alperessel. Ezáltal az alperessel az Ügyfélszámla szerződés jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek részére elnevezésű szerződésminta alapján szerződő felek nem minősülnek a Ptk. 685. § d) pontja szerinti fogyasztónak. Ennek következtében pedig maga a szerződés sem minősül a Ptk. 685. § e) pontjában meghatározott fogyasztói szerződésnek. A felperes a fogyasztói szerződések körén kívül eső jogviszonyokban alkalmazásra kerülő kikötések tekintetében a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésére a fent írt okon túl sem rendelkezik perlési jogosultsággal.

Mindezek miatt a felsorolt általános szerződési feltételek érvénytelenségére irányuló keresetet - a tisztességtelenség érdemi vizsgálatát mellőzve - kellett elutasítani.

Az elsőfokú bíróság érdemben helyesen helyezkedett arra az álláspontra, hogy a Kondíciós lista késedelmi kamat mértékét meghatározó II. 19. pontja nem minősül tisztességtelennek. Tévedett ugyanakkor, amikor ennek okát abban látta, hogy a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem voltak alkalmazhatók. A Ptk. 209. § (5) bekezdése e rendelkezések alkalmazása alól a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás (érték)arányát meghatározó szerződési kikötéseket veszi ki. Ahogy a felperes a fellebbezésében helyesen mutatott rá, a késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezés nem az alperes befektetési szolgáltatását mint főszolgáltatást állapítja meg és nem is rendezi a felek szolgáltatásainak egyenértékűségét sem. Ezért az elsőfokú bíróság által megjelölt jogszabály nem zárja ki eleve a tisztességtelenség vizsgálatát.

A Kormányrendelet 2. § j) pontja azt minősíti - az ellenkező bizonyításáig - tisztességtelennek, ha a kikötés a fogyasztót szerződésszegés esetére túlzott mértékű pénzösszeg fizetésére kötelezi. A Kormányrendelet szerinti, szerződésszegés esetére előre meghatározott pénzösszeg a kötbér, a foglaló és a bánatpénz. A hivatkozott rendelkezés azonban a késedelmi kamatláb eltúlzott mértékű megállapítására nem alkalmazható. Önmagában a kamatláb nagyságából nem következik a fizetendő pénzösszeg túlzott mértéke. Egy viszonylag alacsony összegű és néhány napos pénztartozás után fizetendő néhány tízforintos összegű késedelmi kamat nyilvánvalóan nem minősülhet eltúlzott mértékű pénzösszegnek. Ezért e kikötés a Kormányrendelet 2. § j) pontja alapján nem tisztességtelen.

A Ptk. 209. § (1) bekezdése szerint akkor minősül egy kikötés tisztességtelennek, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével, egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. A kondíciós listának a késedelmi kamat mértékére vonatkozó rendelkezése nem egyoldalúan a fogyasztók által fizetendő késedelmi kamat nagyságát, hanem a jogviszonyban mindkét fél késedelme esetére irányadó kamatlábat határozza meg. Mivel a szerződő feleket azonos súlyú jogkövetkezmény terheli a szerződésből fakadó kötelezettségeik azonos természetű megszegése, pénzszolgáltatásuk késedelmes teljesítése esetére, a kifogásolt kikötés nem bontja meg az egyensúlyt a felek szerződésből származó jogai és kötelezettségei között. Ezért a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján sem minősül tisztességtelennek.

A Keretszerződés befektetési szolgáltatás és kiegészítő szolgáltatás nyújtására elnevezésű blankettaszerződéshez kapcsolódó számlaszerződés 8. 4. pontjában foglalt, az üzletszabályzat módosításáról történő értesítés módjára vonatkozó kikötés tekintetében a Fővárosi Ítéltábla nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját. Helyesen állapította meg, hogy a kifogásolt kikötés nem ellenkezik a Bszt. 41. § (1) bekezdésének c), d) és g) pontjaiban előírt tájékoztatási kötelezettséggel, mivel az ott felsoroltakat az Üzletszabályzat nem tartalmazza. Megalapozottan érvelt azonban azzal a felperes a fellebbezésében, hogy a fogyasztó a közvetlen tájékoztatás hiányában időről-időre annak az alperes honlapján, illetve ügyfélszolgálati helyiségeiben történő ellenőrzésére kényszerül, hogy az Üzletszabályzat rendelkezései nem változtak-e a szerződéskötés óta. Ez aránytalanul nagyobb terhet ró a fogyasztókra, mint róna az alperesre, ha valamennyi ügyfelét elektronikus levél, sms vagy rögzített telefonüzenet útján értesítené. Ez utóbbi körülmény alapján tehát megállapítható, hogy a keretszerződés 8. 4. pontjának első mondata a feleknek a szerződésből eredő jogai és kötelezettségei között a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével megbontja az egyensúlyt, ezért az a Ptk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen. Erre figyelemmel az ítéltábla a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése alapján megállapította az érvénytelenségét az alperessel szerződő valamennyi szerződő félre kiható hatállyal.

A felperes keresete az érvénytelenség megállapításán túl az alkalmazástól eltiltásra is irányult.

A Ptk. 209/B. § (1)-(3) bekezdései értelmében a fogyasztói szerződés részeként alkalmazásra kerülő, továbbá a szerződéskötések céljából meghatározott és nyilvánosan megismerhetővé tett, illetve alkalmazásra ajánlott általános szerződési feltételek tisztességtelenségének közös jogkövetkezménye az érvénytelenné nyilvánítás. A feltétel alkalmazásától való eltiltás jogkövetkezményét azonban a 209/B. § (3) bekezdése kizárólag a szerződéskötés céljából nyilvánosságra hozott feltételek tekintetében mondja ki. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a bíróságnak a már alkalmazott általános szerződési feltételek tekintetében nincs lehetősége arra, hogy az általános szerződési feltétel támasztóját annak alkalmazásától eltiltsa. Erre azonban szükség sincs. Annak következtében ugyanis, hogy a közérdekű kereset alapján a bíróság megállapítja a kikötés érvénytelenségét, az - mint a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése értelmében semmis kikötés - eltiltás hiányában sem válhat a fogyasztói szerződések részévé. Ezért az eltiltásra irányuló fellebbezést az ítéletábra alaptalannak ítélte.

A Fővárosi Ítéletábra arra figyelemmel, hogy a fellebbezést részben megalapozottnak találta, és a fentiek szerint az Üzletszabályzat egyes kikötéseinek érvénytelenségét megállapította, a Ptké. II. 5/B. § (1) bekezdése alapján a kikötések érvénytelenségének megállapítására vonatkozó közlemény tartalmát meghatározta, és az alpereseket ennek közzétételére kötelezte.

Mindezek miatt a peres felek részben pernyertesek, részben pervesztesek lettek. Ennek pontos aránya azonban, a meg nem határozható perértékre is figyelemmel, nem volt megállapítható. Ezért a Fővárosi Ítéletábra úgy rendelkezett, hogy a Magyar Államot mentesítette az elsőfokú perköltség megtérítése alól, míg a kereseti illeték felének megtérítésére az alpereseket kötelezte, míg annak csupán másik fele maradt az állam terhén.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A fellebbezés részben sikerre vezetett, ezáltal a peres felek részben pernyertesek, részben pervesztesek lettek. Mivel ennek aránya a fentiek szerint nem volt pontosan megállapítható, a Fővárosi Ítéletábra a fellebbezési eljárás tekintetében is akként rendelkezett, hogy a felek viseljék saját másodfokú költségeiket a Pp. 239. §-a folytán a másodfokú eljárásban is irányadó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján.

A Fővárosi Ítéletábra a fellebbezési eljárási illeték viseléséről a 6/1986. IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

Budapest, 2010. december. 15.

Dr. Molnár Ambrusa tanács elnöke Dr. Németh László előadó bíró. Lente Sándor bíró